

गुठीचौर गाँउपालिका
गाँउ कार्यपालिकाको कार्यालय

धलमुडी जुम्ला
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

दिन्द व्यवस्थापन कोष संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०८३

बैठक संख्या ३०

मिति: २०८३।०३।१६ गते

समय: बिहान: ६ वजे

स्थान: गुठिचौर गाँउपालिका को कार्यालय धलमुडि जुम्ला

नियत मिति समय र स्थानमा यस गुठिचौर गाँउपालिका उपाध्यक्ष एवम कार्यबाहक
को अध्यक्षतामा गाँउकार्यपालिका बैठक बसी तपसिल
को उपस्थितिमा निम्न बमोजिमको निर्णय गरियो ।

नामथर	पद	दस्तखत
श्री रत्न कुमारी मल्ल भण्डारी	कार्यबाहक अध्यक्ष	
श्री रवि कुमार महतारा	१ नं वडा अध्यक्ष	
श्री दिप बहादुर ऐडी	२ नं वडा अध्यक्ष	
श्री ईन्द्र बुढा	३ नं वडा अध्यक्ष	
श्री रत्न न्यौपाने	४ नं वडा अध्यक्ष	
श्री रत्न बहादुर महत	५ नं वडा अध्यक्ष	
श्री रत्न बुढा	कार्यपालिका सदस्य	
श्री रत्न न्यौपाने	कार्यपालिका सदस्य	
श्री रत्न कामी	कार्यपालिका सदस्य	
श्री रत्न नेपाली	कार्यपालिका सदस्य	
श्री रत्न बुढापा	सदस्य सचिव	

कर्मचारीको नाम थर	पद	दस्तखत
श्री रत्न प्रसाद पाण्डे	अधिकृत छैटौं	
श्री राजेन्द्र बहादुर खत्री	प्रशासकिय अधिकृत	
श्री विष्णु बहादुर शाही	लेखा अधिकृत	
श्री रत्न प्रसाद कुमाई	सि अ हे व अधिकृत छैटौं	
श्री रत्नमाया भण्डारी		

विपद व्यवस्थापन कोष संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८३

उद्देश्य :

गुठिचौर गाउँपालिकाको विपद व्यवस्थापनको विषयलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नु पर्ने यथार्थतालाई आत्मसात् गर्दै देशको विकासको मान्यतालाई सुनिश्चित गरी समृद्ध, आधुनिक, शान्त र न्यायपूर्ण नेपाल निर्माण गर्ने लक्ष्यको दृष्टान्त भिजनलाई मूर्तता दिँदै, स्थानीय स्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम उपयोग गरी विपद जोखिम व्यवस्थापनलाई सहभागितामूलक, पारदर्शी, उत्तरदायी, समावेशी र जिम्मेवार बनाउन व्यवस्थापन विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्नु पर्ने आवश्यकतालाई आत्मसाथ गरी विपद जोखिम व्यवस्थापन कार्यविधि रणनीति, २०६६ को मूल भावना तथा मर्मलाई आत्मसात गर्दै नेपालको संविधानको अनुच्छेद ८ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ को दफा ११ को उपदफा २ को दफा १०२ (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी विपद व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०८३ तयार गरी लागु गरिएको छ।

उद्देश्य :

- विपदबाट रोकथाम र पीडितलाई उद्धार र पुनःस्थापना गर्ने कार्यका लागि सबै सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाको सहयोगमा जनसहभागिता समेत जुटाउनु।
- विपदबाट रोकथामका लागि अत्यधिक जोखिम क्षेत्र पहिचान तथा नक्साङ्कन गरी जनचेतना अभिवृद्धि गर्नु।
- विपदको जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न समय सापेक्ष नीतिगत र संस्थागत संयन्त्रमा सुधार गर्नु।
- विपदबाट पीडित पक्षलाई आधारभूत आवश्यकताका लागि तत्कालै राहत उपलब्ध गराउनु।
- विकास निर्माण तथा भौतिक संरचनाको निर्माण गर्नु अघि वातावरण मैत्री प्रणालीमा जोड दिने व्यवस्थापन गराउनु।
- विपदको जोखिम न्यूनीकरणको लागि उपयुक्त सूचना प्रकोप पूर्वको तयारीका लागि उपलब्ध गराउनु।
- विपदका लागि लागू हुने प्रयास रोकथाम मूलक नवनाई उपचारमूलक बनाउनु।
- विपद सम्बन्धी सूचना दिने प्रविधिको व्यवस्थापन तथा व्यवस्थापन गर्नु।

परिच्छेद- एक

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) संक्षिप्त नाम : यस कार्यविधिको नाम 'विपद व्यवस्थापन तथा कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०८३' रहेकोछ।

२. यो कार्यविधि गुठिचौर गाउँपालिका भर लागू हुनेछ।

३. यो कार्यविधि तुरुन्तै प्रारम्भ हुनेछ।

यस वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

१. 'राष्ट्रिय' भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ लाई सम्झनु पर्छ ।

२. 'राष्ट्रिय रणनीति' भन्नाले विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ सम्झनु पर्दछ ।

३. 'कोष' भन्नाले दफा ५ बमोजिमको विपद् व्यवस्थापन कोष सम्झनुपर्छ ।

४. 'विकास साझेदार' भन्नाले संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र गुठिचौर गाउँपालिका बीच एक संघीय वा बहुपक्षीय सम्झौता बमोजिम नगद, जिन्सी एवं प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने द्विपक्षीय वा बहुपक्षीय दातृ निकाय, रेडक्रस र राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था आदि लाई सम्झनु पर्छ ।

५. 'स्थानीय तह' भन्नाले नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिम स्थानीय सरकारलाई सम्झनु पर्दछ ।

६. 'प्राकृतिक विपद्' भन्नाले महामारी, अनिकाल, डढेलो, कीट वा सूक्ष्म जीवाणु आतङ्क, पशु तथा मानवको मृत्यु हुने फ्लू, सर्पदंश, जनावर आतङ्क, खानी, हवाई, सडक, जल, औद्योगिक दुर्घटना, विषाक्त पदार्थको प्रयोग वा विकीरण चुहावट, विषाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदूषण, वन विनाश वा भौतिक संरचनाको क्षति तथा प्रकोप उद्धार कार्यमा हुने दुर्घटना वा यस्तै अन्य गैरप्राकृतिक विपदलाई सम्झनुपर्छ ।

७. 'प्राकृतिक विपद्' भन्नाले हिमपात, असिना, हिमपहिरो, हिमताल विस्फोटन, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, भूकम्प, चट्टानी तथा भू-स्खलन, डुबान, खडेरी, आँधी, हुरी, बतास, शीतलहर, तातो हावाको लहर, भूकम्प आदि अन्य प्राकृतिक विपद्बाट उत्पन्न जुनसुकै विपद् सम्झनुपर्छ ।

८. 'विपद्' भन्नाले कुनै स्थानमा आपतकालीन अवस्था सृजना भई जन वा धनको क्षतिको साथै वातावरण र वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्ने प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक विपद् सम्झनुपर्छ ।

९. 'विपद् जोखिम न्यूनीकरण' भन्नाले विपद्पूर्व गरिने जोखिमको विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन, विपद् जोखिमको न्यूनीकरण वा विपद्बाट हुने क्षतिको न्यूनीकरण तथा विकासका कार्यमा विपद् जोखिमलाई कम गर्ने कार्य सम्झनुपर्छ ।

१०. 'विपद् पुनःलाभ' भन्नाले विपद्को घटनापछि गरिने पुनःनिर्माण एवं पुनःस्थापनासँग सम्बन्धित कार्य सम्झनुपर्छ ।

११. 'पूर्वतयारी' भन्नाले विपद् हुनुपूर्व सम्भावित विपद्को प्रतिकार्यको लागि गरिने सबैप्रकारका तयारी र विपद्को सम्भावित जोखिम व्यवस्थापन र न्यूनीकरणका कार्यसमेतलाई सम्झनु पर्छ ।

१२. 'विपद् प्रतिकार्य' भन्नाले विपद्को घटना घटनासाथ तत्कालै गरिने खोज, उद्धार एवं माहत्सँग सम्बन्धित कार्य सम्झनुपर्छ र सो शब्दले विपद् प्रति कार्यको पूर्व तयारीलाई समेत जनाउँछ ।

विपद व्यवस्थापन' भन्नाले विपद जोखिम न्यूनीकरण, विपद प्रतिकार्य र विपद पुनर्लाभसँग सम्बन्धित
क्रियाकलापलाई सम्झनुपर्छ ।

सुरक्षा निकाय' भन्नाले नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल तथा राष्ट्रिय अनसुन्धान
सम्झनुपर्छ ।

गाउँपालिका विपद व्यवस्थापन समिति' भन्नाले दफा ३ बमोजिमको गाउँपालिका विपद व्यवस्थापन
समिति सम्झनुपर्छ ।

कार्यविधि' भन्नाले गुठिचौर गाउँपालिकाको विपद व्यवस्थापन तथा कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०८३
सम्झनुपर्छ ।

कोष सञ्चालन समिति' भन्नाले दफा ६ बमोजिमको समिति सम्झनुपर्छ ।

कार्यालय' भन्नाले गुठिचौर गाउँपालिकाको कार्यालयलाई सम्झनुपर्छ ।

गाउँपालिका' भन्नाले गुठिचौर गाउँपालिका सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद-दुई

विपद व्यवस्थापन समिति सम्बन्धी व्यवस्था

विपद व्यवस्थापन समिति गुठिचौर गाउँपालिकाको विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यावस्थापन ऐन
२०७२ को परिच्छेद २ दफा ३ अनुसार देहाय बमोजिमको गाउँपालिका विपद व्यवस्थापन समिति
सम्झनुपर्छ :

गाउँ कार्यपालिकाको अध्यक्ष- संयोजक

गाउँ कार्यपालिकाको उपाध्यक्ष- सदस्य

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत- सदस्य

विपदप्रत समितिका संयोजक- सदस्य

प्रतिनिधि जिल्ला प्रशासन कार्यालय- सदस्य

सामाजिक विकास शाखा प्रमुख- सदस्य

सुर्वाङ्ग विकास शाखा - सदस्य

सुरक्षा सुरक्षा निकायका प्रमुख वा प्रतिनिधि- सदस्य

राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलका गाउँपालिका स्थित प्रमुख वा प्रतिनिधि - सदस्य

उद्योग वाणिज्य संघको गाउँपालिकास्थित प्रमुख- सदस्य

नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका स्थानिय प्रतिनिधि १ जना - सदस्य

योजना, अनुगमन तथा तथ्याङ्क शाखा प्रमुख- सदस्य

विपद व्यवस्थापन हेर्ने गरि निजले तोकेको शाखा प्रमुख सदस्य-सचिव

गाउँपालिका विपद व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ,

स्थानीय विपद व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने,

गाउँपालिकालाई विपद व्यवस्थापनका लागि बजेट विनियोजन गर्न लगाउने,

सरकारी, निजी एवं गैरसरकारी संस्था, स्थानीय स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक लगायत सम्बन्धित पक्षको समन्वय र संलग्नतामा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने,

गाउँपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक तथा समुदायलाई विपद व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रशिक्षण दिने व्यवस्था मिलाउने,

भौतिक संरचना निर्माण गर्दा भवनसंहिता लगायत अन्य स्वीकृत निर्देशिका तथा मापदण्डको पालना गराउने,

स्थानीय समुदायलाई विपदप्रति जागरुक बनाउन, विपदसँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने तथा विपदको घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका लागि परिचालन हुन वडा वा समुदायस्तरमा विपद स्वीकृती तथा प्रतिकार्य समिति गठन गर्ने,

विपद प्रतिकार्यका लागि आपतकालीन नमूना अभ्यास गर्ने, गराउने,

विपद प्रभावित क्षेत्रमा उद्धार तथा राहतको व्यवस्था गर्ने,

विपद व्यवस्थापन सम्बन्धमा सार्वजनिक संस्था तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठानले यस ऐन बमोजिम कार्य गर्ने गरेको अनुगमन गर्ने,

गाउँपालिकामा विपद व्यवस्थापन सूचना प्रणाली तथा पूर्वचेतावनी प्रणालीको विकास र सञ्चालन गर्ने, गराउने,

गाउँपालिकामा आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गर्ने

विपदमा परी हराएका, विप्रेका वा नष्ट भएका कागजातको यकिन तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी राख्न लगाउने,

विपदबाट प्रभावित घरपरिवारको पहिचान, स्तर निर्धारण तथा परिचय पत्र वितरण गर्ने, गराउने,

विपदको समयमा प्रयोग गर्न सकिने गरी उपकरणहरू तयारी हालतमा राख्न लगाउने,

विपद व्यवस्थापन सम्बन्धमा तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने, गराउने ।

३. गाउँपालिका विपद व्यवस्थापन समितिको सचिवालय गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा रहनेछ ।

३.२ गाउँपालिका विपद व्यवस्थापन समितिको बैठक (१) अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य- सचिवले बैठक चलाउनेछ ।

३.३ बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ ।

३.४ बैठक बस्ने प्रयोजनका लागि ५१ प्रतिशत सदस्यलाई गणपुरक संख्या मानिनेछ । तर, आपतकालीन अवस्थामा आवश्यक उद्धार तथा राहतका लागि सिधै निर्देशन गर्न सक्नेछ ।

३.५ गाउँपालिका विपद व्यवस्थापन समिति बैठक आवश्यकता अनुसार जुनसुकै समयमा पनि बस्न सक्नेछ ।

४. वडास्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति : (१) विपद व्यवस्थापन कार्यमा सहयोग पुर्याउन गाउँपालिकाको प्रत्येक वडामा देहाय बमोजिम वडास्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति रहनेछ :

४.१ वडा अध्यक्ष- संयोजक

४.२ वडा सदस्यहरु सदस्य

४.३ वडा भित्र रहेका विषयगत शाखा । इकाई कार्यालय प्रमुखहरु - सदस्य

४.४ वडा भित्र रहेका सुरक्षा निकायका प्रमुखहरु - सदस्य

४.५ वडा भित्र मान्यता प्राप्त दलका वडास्थित प्रमुख वा प्रतिनिधि- सदस्य

४.६ स्थान रेडक्रस सोसाइटीको वडास्थित प्रतिनिधि- सदस्य

४.७ स्थान पत्रकार महासंघको वडास्थित प्रतिनिधि- सदस्य

४.८ वि.स.सचारी तथा समुदायमा आधारीत संघ संस्था तथा युवाकल्ब बाट संयोजकले तोके बमोजिम स्थापना गर्ने महिला सहित ४ जना - सदस्य

४.९ वडा सचिव- सदस्य-सचिव

परिच्छेद- तीन

विपद् व्यवस्थापन कोष सम्बन्धी व्यवस्था

५. विपद व्यवस्थापन कोष (१) विपद व्यवस्थापनका लागि गाउँपालिकामा एउटै छुट्टै विपद व्यवस्थापन कोष रहनेछ ।

५.२ कोषमा देहाय अनुसारको रकम जम्मा गरिनेछ ।

५.३ गाउँपालिकाबाट वार्षिक रुपमा विपद व्यवस्थापन कोषमा विनियोजन भएको रकम ।

४. नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान सहयोग ।

५. अन्य स्थानिय तह, विभिन्न सरकारी, गैरसरकारी तथा अन्य दाताबाट प्राप्त भएको सहयोग ।

६. अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

७. कोषको रकम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट क वर्गको इजाजत सरकारी कारोबार गर्न स्वीकृत बैंकमा जम्मा गरिनेछ । कोषको संचालन गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, लेखा प्रमुख र विपद शाखा प्रमुख जम्मा कर्मीमा दुई जनाको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ ।

८. कोषमा जम्मा भएको रकम विपद व्यवस्थापनका लागि बाहेक अन्य प्रयोजनमा खर्च गर्न पाइने छैन ।

९. **रकम निकास र वितरण सम्बन्धि व्यवस्था:** (१) दफा १६ बमोजिमको राहत वापतको रकम कोषबाट विपद व्यवस्थापन कोषबाट बेहोरीनेछ ।

(२) उपदफा १ बमोजिमको खर्च सम्बन्धित विपद व्यवस्थापन शाखाको नाममा निकास गरिनेछ ।

(३) उपदफा २ बमोजिम निकास भएको रकम विपद व्यवस्थापन शाखाले पिडितले उपलब्ध गराएको बैङ्क खातामा जम्मा गरीदीनु पर्नेछ ।

(४) कोषमा रकम अपुग भएमा गाँउ कार्यपालिका बैठक बाट थप माग गरी निकास भए बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

२०. **अग्रिम पेशकी दिन सक्ने:** (१) यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि गाँउपालिका राहत वितरण समिति को निर्णय बमोजिम विपद पिडितलाई तत्काल राहत रकम वितरण गर्ने प्रयोजनको लागी विपद व्यवस्थापन शाखालाई अग्रिम रुपमा रु ५०००००० (पाँच लाख सम्म) पेशकी प्रदान गर्न सकिनेछ ।

(२) उपदफा १ बमोजिम प्रदान गरीएको रकम सम्बन्धित शाखाले यस कार्यविधिको अधिनमा रही राहत वितरण गर्नु पर्नेछ र सो को चौमासीक प्रतिवेदन अनुसुचि ३ बमोजिमको ढाँचामा राहत वितरण समितिमा छलफल गराई अनुमोदन गराउनु पर्नेछ ।

२१. कोषको लेखापरीक्षण महालेखा परिक्षकको कार्यालयबाट हुनेछ ।

२२. **कोष सञ्चालन समिति :** (१) कोषको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्तिका लागि देहाय बमोजिमको कोष सञ्चालन समिति रहनेछ ।

२३. गाउँपालिका अध्यक्ष- संयोजक

२४. गाउँपालिका उपाध्यक्ष- सदस्य

२५. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत- सदस्य

समाजिक एवं नैसर्गिक संघ संस्था एवं पत्रकारहरुको सहयोग समेत लिई गाउँपालिका विपद
जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

(घ) विपदको समयमा विस्थापित परिवारहरूलाई सुरक्षित स्थानमा राखी शिविर सञ्चालन गर्न सम्भव भएसम्म विद्यालय, स्वास्थ्य केन्द्र वाहेक तत्कालका लागि अस्थायी रूपमा पुनःस्थापना गर्न पहिचान गरिएका खुला क्षेत्रहरू प्रयोग गर्ने ।

परिच्छेद- पाँच विविध

८. अनुगमन तथा प्रतिवेदन सम्बन्धमा : (१) यो कार्यविधि अनुसार गरिएका काम कारवाहीको लागि गाउँपालिकाबाट अनुगमन गरिनेछ ।

(२) यो कार्यविधि अनुसार सञ्चालित कार्यहरूको प्रतिवेदन गाउँपालिका विपद व्यवस्थापन समिति मार्फत गाउँ कार्यपालिकामा पेश गरिनेछ ।

९. संशोधन तथा परिमार्जन सम्बन्धमा : (१) यस कार्यविधिलाई आवश्यकता अनुसार गाउँ कार्यपालिकाबाट संशोधन तथा परिमार्जन गर्न सकिने छ ।

१० खारेजी तथा बचाऊ : यस कार्यविधि बन्नु भन्दा पहिले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी गरिएका कार्यहरू यसै कार्यविधि अन्तर्गत भएको मानिनेछ । यस कार्यविधिमा व्यवस्था भएका कुराहरूको हकमा नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानूनसँग बाझिएको हकमा बाझिएको हदसम्म खारेजी हुनेछ ।

१०२३/३१९६
आज्ञाते,
टेक बहादुर बुढथापा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत